

3. Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>.

4. Ринок фінансових послуг: навч. посібник / Д.І. Дема, І.В. Абрамова, І.А. Шубенко, Л.В. Недільська, В.М. Трокоз. [2-е вид. перероб. і допов.]. К.: Алерта, 2013. 376 с.

5. Плахотнюк Н. Г. До питання про визначення в адміністративному праві поняття посадової особи державної служби в Україні. *Актуальні проблеми держави і права*. 2003. Вип. 19. С. 204–207.

Околотенко Дмитро Сергійович,
здобувач наукового ступеня доктора
філософії кафедри кримінального процесу
Національної академії внутрішніх справ

ГАРАНТІЇ ДОТРИМАННЯ СТРОКІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ОСОБАМИ, ЯКІ ЗДІЙСНЮЮТЬ КРИМІНАЛЬНЕ ПРОВАДЖЕННЯ

Довгий час строки досудового розслідування є предметом пильної уваги як законодавця, так і правозастосувачів та представників наукової спільноти. Зокрема дану категорію вчені вивчали під різними кутами зору і розглядали строки досудового розслідування як гарантію дотримання конституційних прав особи; як дисциплінуючу функцію щодо посадових осіб, які його здійснюють; як гарантію раціональності та ефективності кримінального провадження, та узгодження потреб розслідування з правами і інтересами осіб, залучених до нього.

Слід найперше звернути увагу на те, що у розумінні статті 28 КПК України розумність строків має бути забезпечена на всіх стадіях кримінального провадження. І, якщо провадження в суді першої інстанції часовими рамками не обмежується, строки досудового розслідування, враховуючи положення статті 219 КПК України, характеризуються чітко вираженим часовими періодами.

Гарантії щодо дотримання строків досудового розслідування нібито зрозуміло визначені у положеннях КПК України. (статті 28, 303, 308 КПК). Так, відповідно до вказаних правових приписів суб'єктами, які забезпечують дотримання процесуальних строків стадії досудового розслідування, є прокурор та слідчий суддя (в частині строків розгляду питань, віднесених до його компетенції). Зокрема вказані статті Закону зобов'язують прокурора вищого рівня розглядати скарги щодо недотримання розумних строків слідчим, дізнавачем, прокурором під час досудового розслідування та надають право слідчому судді втручатись у правовідносини пов'язані з дотриманням розумних строків під час досудового розслідування.

Водночас, як переконує практика, прокурорський нагляд та судовий контроль не надає абсолютних гарантій про проведення слідства в цілому або конкретних слідчих дій в розумні строки. Адже про досить часті порушення строків досудового розслідування чи то в

силу об'єктивних чинників, чи то з суб'єктивних причин та nereагування прокурорів на скарги щодо порушення розумних строків у кримінальному провадженні, свідчить узагальнення практики слідчих суддів, представленої в Єдиному реєстрі судових рішень, де наявні непоодинокі ухвали слідчого судді про розгляд: 1) скарг на бездіяльність уповноважених осіб прокуратури щодо не розгляду скарги на недотримання розумних строків під час досудового розслідування відповідно до частини 2 статті 308 КПК України (п. 1 ч. 1 ст. 303 КПК); 2) скарг в порядку пункту 9-1 частини 1 статті 303 КПК України.

Аналіз Єдиного державного реєстру судових рішень ілюструє доволі неоднозначну практику розгляду скарг в частині недотримання розумних строків досудового розслідування. В одних випадках, не враховуючи, що скажник пропонує встановити конкретні строки, слідчий суддя уникає конкретики та обмежується зобов'язанням слідчого та прокурора, який здійснює процесуальне керівництво досудовим розслідуванням, здійснювати досудове слідство і окремі процесуальні та слідчі дії у розумні строки (ухвала слідчого судді Приморського районного суду м. Одеси у справі № 522/11971/18 від 10 серпня 2018 року). В інших – слідчий суддя встановлює певні проміжки часу, у межах яких учасники кримінального провадження зобов'язані приймати процесуальні рішення чи вчиняти процесуальні дії, та які є об'єктивно необхідним для провадження цих дій та прийняття рішень. Так у своїй ухвалі за наслідками розгляду скарги слідчий суддя зобов'язав слідчого та прокурора здійснювати досудове слідство і окремі процесуальні та слідчі дії у розумні строки, які не повинні бути більше 3 х (трьох) місяців (ухвала слідчого судді Малиновського районного суду м. Одеси у справі № 521/7400/20 від 18 червня 2020 року).

Наступною гарантією дотримання строків досудового розслідування службовими особами є встановлений порядок притягнення таких осіб до дисциплінарної відповідальності за безпідставне затягування або невжиття заходів щодо здійснення досудового розслідування протягом строку, встановленого законом, зволікання з проведенням слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій (ч. 3 ст. 308 КПК). Однак, як переконує практика, можливість притягнення слідчого або прокурора до відповідальності не гарантує неухильне дотримання строків досудового розслідування службовими особами.

Підтвердженням наявності анонсованої проблематики є Інформація про практику здійснення дисциплінарного провадження стосовно прокурорів, згідно зі змістом якої за 2021–2022 роки у близько 80 % дисциплінарних скарг зазначалося про можливе вчинення прокурорами дисциплінарного проступку, передбаченого пунктом 1 частини 1 статті 43 Закону України «Про прокуратуру» (невиконання чи неналежне виконання службових обов'язків). При цьому притягнення прокурорів до дисциплінарної відповідальності здебільшого пов'язано з

неналежним здійсненням прокурорами процесуального керівництва досудовим розслідуванням у кримінальному провадженні та порушення його розумних строків. Серед порушень – направлення до суду обвинувальних актів поза межами строку досудового розслідування, визначеного у статті 219 КПК України, наслідком чого в подальшому є закриття кримінальних проваджень на підставі пункту 10 частини 1 статті 284 КПК України і уникнення від відповідальності особами, яким повідомлено про підозру [1].

Про те, що органи прокуратури, на які покладено законом обов'язок забезпечувати дотримання строків досудового розслідування, самі у непоодиноких випадках допускають бездіяльність, вказує наступне рішення кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів, яким старшого групи прокурорів притягнуто до дисциплінарної відповідальності за неналежне виконання службових обов'язків, що зумовило порушення розумних строків досудового розслідування, передбачених статтею 28 КПК України, та не забезпечення досягнення завдань кримінального провадження, передбачених статтею 2 КПК України.

Так, виконувачем обов'язків Генерального прокурора на підставі листа Національного агентства з питань запобігання корупції щодо виявлення в діях народного депутата України ознак кримінального правопорушення, передбаченого частиною першою статті 366-2 КК України, внесено до Єдиного реєстру досудових розслідувань відповідні відомості. Після чого, постановою Генерального прокурора у кримінальному провадженні визначено групу прокурорів, а проведення досудового розслідування у кримінальному провадженні доручено Головному підрозділу детективів НАБ України. Після скерування матеріалів кримінального провадження до вказаного органу досудового розслідування групу детективів та старшого групи визначено лише через сім місяців. Тобто більше ніж півроку досудове розслідування не здійснювалось та жодної слідчої дії у кримінальному провадженні проведено не було [2].

За даних обставин, особа, щодо якої було відкрито кримінальне провадження півроку знаходилась у невизначеному стані. Адже відповідно до практики Європейського суду з прав людини відлік тривалості строків, в контексті з'ясування їх відповідності критерію «розумності», обчислюється з часу, коли особі повідомлено про підозру, з моменту затримання особи за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення; а у випадках істотного впливу на становище підозрюваного – з більш ранніх етапів кримінального провадження в тому числі з початку досудового розслідування.

Враховуючи, на нашу думку, достатній перелік висвітлених гарантій дотримання процесуальних строків досудового розслідування, проблема їх порушення залишається не вирішеною. Наведене вимагає пошуку нових шляхів чи вдосконалення вже існуючих з метою кращого забезпечення розумних строків досудового розслідування.

Список використаних джерел

1. Інформація про практику здійснення дисциплінарного провадження стосовно прокурорів за 2021–2022 роки. *Кваліфікаційно-дисциплінарна комісія прокурорів*. URL: <https://kdkp.gov.ua/page/zvity-komisii>.

2. Рішення Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів № 95дп-22 від 3 травня 2023 року про накладення дисциплінарного стягнення на прокурора. *Кваліфікаційно-дисциплінарна комісія прокурорів*. URL: <https://kdkp.gov.ua/decision/2023/05/3/3473>.

Олексин Христина Любомирівна,
здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
навчально-наукового інституту № 3
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник:
Хабло Оксана Юрївна,
професор кафедри кримінального процесу
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАПОБІЖНОГО ЗАХОДУ У ВИГЛЯДІ ТРИМАННЯ ПІД ВАРТОЮ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Від початку повномасштабного вторгнення держави-агресора та введення воєнного стану на території України Указом Президента України № 64/2022 [1] до Кримінального процесуального законодавства України була внесена низка змін та доповнень, що прямо стосуються застосування запобіжних заходів, повідомлення про підозру, вручення письмового повідомлення про підозру, порядку розгляду питань про продовження запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, порядку розгляду клопотання про обрання запобіжного заходу щодо затриманого та багато інших законодавчих змін.

Разом із такими змінами з'явилися і нові питання стосовно застосування деяких його норм та їх використання на практиці. Опираючись на Закон України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо удосконалення відповідальності за колабораційну діяльність та особливостей застосування запобіжних заходів за вчинення злочинів проти основ національної та громадської безпеки» від 14 квітня 2022 року варто виокремити наступні зміни [2].

Цим Законом встановлено, що жоден інший, більш м'який запобіжний захід, окрім тримання під вартою, не може бути застосований під час дії воєнного стану до осіб, які підозрюються або обвинувачуються у вчиненні злочинів передбачених ст. 109–114-1, 258–258-5, 260, 261, 437–442 Кримінального кодексу України [2] [3].

Така законодавча ініціатива щодо змін в кримінальному процесуальному кодексі України, на нашу думку, є досить таки